

Asia: VN/25570/2023-OM-54

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä; uusi välitysmenettelylaki

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä

Lakiehdotuksessa ehdotetaan lain terminologiaa muutettavaksi sukupuolineutraaliksi siten, että välimiesmenettely muutetaan välitysmenettelyksi, välimiesoikeus välitysoikeudeksi ja välimies välitysoikeuden jäseneksi. Oikeudellisen kielen ja erityisesti lakikielen tulisi olla täsmällistä ja perustua vakiintuneisiin käsitteisiin, jolleivät niitä korvaavat uudet käsitteet täytä täsmällisyydelle asetettavia vaatimuksia.

Välitysmenettely ei täytä käsitteenä asetettuja vaatimuksia. Välitysmenettely viittaa menettelyyn, jossa haetaan välittäjän toimesta ratkaisua, joka ei perustu oikeussääntöjen soveltamiseen vaan neuvottelutuloksen hakemiseen.

Suomen kielessä ei ole sopivaa sanaa, joka korvaisi riittävän täsmällisesti käsitteen välimiesmenettely. Siksi sitä ei tulisi muuttaa. Sukupuolineutraalien sanojen hakeminen on suuntauksena oikea, mutta Kotimaisten kielten keskus ei voi asettaa suosituksissaan sukupuolineutraalisuutta kielen ymmärrettävyyden edelle. Näin ollen olisi ehkä hyväksyttävä lainsanan käyttäminen. Sellainen olisi arbitraatio, joka on sisällöltään vakiintunut.

Lakiehdotus poikkeaa YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan eli UNCITRAL:in kansainvälistä kaupallista välimiesmenettelyä koskevasta mallilaista, jäljempänä mallilaki, muun muassa siten, ettei Suomessa annetun välitystuomion täytäntöönpanosta voida kieltäytyä, jos välitystuomion kumoamista koskeva kanne on lainvoimaisesti hylätty eikä myöskään lakiehdotuksen 44 §:n 2 momentin 1-5 kohdassa mainittujen kumoamisperusteiden johdosta, jos kannetta välitystuomion kumoamisesta ei ole nostettu saman pykälän 4 momentissa mainitussa määräajassa.

Näyttää itsestään selvältä, että tältä osin on ollut varsin perusteltua poiketa mallilaista riippumatta siitä, onko tällaiseen erovaisuuteen "kansallisia tarpeita". Muun muassa tästä syystä katsottiin nykyistä välimiesmenettelylakia valmisteltaessa, ettei mallilakia sellaisenaan voitu ottaa kotimaisen lain pohjaksi.

Nyt ko. lakiehdotuksen mukaan välitystuomio ei olisi mitätön, jos sillä on ratkaistu riitakysymys, jota Suomen lain mukaan ei voida ratkaista välimiesmenettelyssä eikä myöskään, jos välitystuomio on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Näillä perusteilla tuomioistuin voisi

kuitenkin asianosaisen määräajassa nostaman kanteen johdosta kumota välitystuomion. Jos kannetta, jossa on vaadittu välitystuomion kumoamista, ei ole nostettu säädetyssä määräajassa, välitystuomio jäisi ilmeisesti tällaisista kumoamisperusteista huolimatta pysyväksi. Tätä lienee tuskin tarkoitettu. Vaatiihan jo yleinen eikä pelkkä yksityinen intressi, ettei välitystuomio näistä kumoamisperusteista huolimatta jää pysyväksi. Tosin lakiehdotuksen 46 §:n mukaan välitystuomion täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä nyt ko. perusteilla, vaikka välitystuomion kumoamista koskevaa kannetta ei ole nostettu säädetyssä määräajassa. Tämä säännös koskee kuitenkin vain välitystuomioita, joissa on velvoitettu johonkin suoritukseen eli ns. suoritustuomioita. Välitystuomio voi kuitenkin olla myös ns. vahvistustuomio tai ns. muotoamistuomio. Niiden mukaan ei ole mitään täytäntöönpantavaa. Niiden voimassa olo ei myöskään edellytä mitään "täytäntöönpanoa", eikä tuomioistuin voi näin ollen päättää niiden täytäntöönpanosta tai niiden täytäntöönpanon epäämisestä.

Välitystuomiota, jolla on ratkaistu riitakysymys, jota Suomen lain mukaan ei voida ratkaista välimiesmenettelyssä ja välitystuomiota, joka on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa, tuskin voidaan pitää pätevänä Suomessa, vaikka välitystuomion kumoamista koskevaa kannetta ei ole nostettu määräajassa. Näin ollen asianosaisella saattaa, siinäkin tapauksessa, ettei ketään ole velvoitettu välitystuomiolla mihinkään suoritukseen, olla oikeudellinen intressi saada tuomioistuinta lopullinen ja sitova ratkaisu siitä, onko välitystuomiolla ratkaistu riitakysymys sellainen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä ja siitä, onko välitystuomio ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Tästä tarkemmin jäljempänä.

2. 1 luku Yleiset säännökset

Luvun 2 § koskee asiakirjojen ja muiden viestien tiedoksiantoa asianosaisille. Pykälässä käytetään termiä "vakinainen asuinpaikka". Vastaava termi on ruotsinkielisessä versiossa "vanlig vistelseort" ja englanninkielisessä tekstissä "habitual residence". Jos tarkoituksena on käyttää ranskan kielistä termiä "résidence habituelle" vastaavaa käsitettä, jota vastaava termi nyt jo on vakiintuneesti englanninkielisessä tekstissä "habitual residence" ja ruotsinkielisessä tekstissä "vanlig vistelseort" sekä saksan kielessä "gewöhnlicher Aufenthalt" olisi vastaava termi suomen kielellä "asuinpaikka" eikä "vakinainen asuinpaikka". Ks. esim. ns. Bryssel I asetus - 1215/2012 15 artiklan 3 kohta ja 19 artiklan 3 kohta. Termi "vakinainen asuinpaikka" on ranskan kielellä "résidence permanente", englannin kielellä "permanent residence" ja ruotsiksi "stadigvarande bostadsort" (joskus käytetään myös termiä "stadigvarande vistelseort").

Luvun 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuin on toimivaltainen ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa vain, jos ehdotetussa laissa niin säädetään. Säännöksen perusteluissa esitetään, että sen tarkoituksena on muun muassa estää välityssopimuksen pätevyyttä ja soveltamisalaa koskevien vahvistuskanteiden nostamista. Lisäksi esitetään, että "kanteiden tarve on liittynyt nykyisen lain toimivaltasääntelyyn, jossa ei esimerkiksi ole ollut mahdollisuutta saada välitysoikeuden tekemää negatiivista toimivaltapäätöstä kumottavaksi." Perustelujen mukaan ehdotettu laki "sisältää tähän liittyvät oikeuskeinot, minkä vuoksi vahvistuskanteen ajamiselle ei enää ole tarvetta."

Ehdotettu toimivaltajärjestely, jonka mukaan välityssopimuksen pätevyyttä, voimassaoloa tai soveltuvuutta tiettyyn riitaan koskevia kysymyksiä ei voida nostamalla vahvistuskanne saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi ennen kuin välimiesoikeus on ottanut kantaa näihin kysymyksiin, on sinänsä perusteltu, vaikka se mahdollisesti joissakin harvoissa tapauksissa saattaa olla kohtuuton. Näin siitä huolimatta, että välityssopimuksen pätevyyttä, voimassaoloa ja soveltuvuutta koskeva

vahvistuskanne menestyessään johtaa siihen, että välimiesoikeuden aikaisemmin antama negatiivinen toimivaltapäätös menettää merkityksensä.

Niin kuin lakiehdotuksen perusteluissakin todetaan, nyt ko. vahvistuskanne on vain esimerkki vaatimuksesta, joka ehdotetun pykälän perusteella ei olisi enää mahdollinen. Sanamuotonsa mukaan pykälä estäisi siinäkin tapauksessa, ettei välitystuomion kumoamista koskevaa kannetta ole nostettu lakiehdotuksen 44 §:n 4 momentissa tarkoitetussa määräajassa, asianosaista vaatimasta vahvistuskanteella tuomioistuinta vahvistamaan, että välitystuomiolla ratkaistua riitakysymystä ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä tai että välitystuomio on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

Niin kuin edellä on todettu, jo yleinen, eikä pelkkä yksityinen, intressi edellyttää, ettei välitystuomio, jolla on ratkaistu kysymys, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä, tai välitystuomio, joka on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa, jää voimaan, jollei sen kumoamista ole vaadittu edellisessä kappaleessa mainitussa määräajassa nostetulla kanteella. Varsinkin kysymys siitä, onko välitystuomio ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa mutta myös kysymys siitä, onko välitystuomiolla ratkaistu riita sellainen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä, voi olla epäselvä. Näin ollen saattaa olla tarpeellista saada, paitsi asianosaisia, myös muita tahoja ja ennen kaikkea viranomaisia, joiden luona saatetaan vedota välitystuomioon, sitova ratkaisu siitä, onko välitystuomiolla ratkaistu riitakysymys sellainen, joka voidaan ratkaista välimiesmenettelyssä tai onko välitystuomio Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Luvun 5 §:ssä ehdotetaan, että asiantuntemuksen turvaamiseksi välimiesmenettelyä koskevien asioiden käsittely keskitetään Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen ja Helsingin hovioikeuteen. Siltä osin kuin välitystuomion kumoamista, täytäntöönpanoa, välimiehen esteellisyyttä sekä mahdollisesti myös välimiesoikeuden määräämän turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa koskevat asiat keskitetään Helsingin hovioikeuteen, ehdotus on varsin tarkoituksenmukainen paitsi asiantuntemuksen turvaamiseksi myös lopullisen ratkaisun saamiseksi nykyistä nopeammin. Asiantuntemuksen turvaaminen edellyttää kuitenkin, että nyt ko. asiat keskitetään samalle osastolle. Tämä asia on kuitenkin hoidettavissa muulla tavalla kuin lainsäädännöllä.

Myös ehdotuksen 5 §:n 1 momentissa mainittujen asioiden keskittäminen tiettyyn käräjäoikeuteen lienee perusteltua. Ehdotuksen perusteluista ei ilmene, miksi nämä asiat olisi keskitettävä juuri Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen eikä esimerkiksi Helsingin käräjäoikeuteen. Voidaan perustellusti olettaa, että Helsingissä on huomattavasti enemmän välimiesmenettelyjä kuin Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä. Jos ko. asiat halutaan keskittää juuri Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen olisi syyt tähän mainittava perusteluissa.

Muilta osin 1 luku ei anna aihetta huomautuksiin

3. 2 luku Välityssopimus

Lakiehdotuksen 6 §:ään ehdotetaan otettavaksi riidan välityskelpoisuutta koskeva säännös. Säännös poikkeaa nykyisen lain välityskelpoisuutta koskevasta säännöksestä siten, että säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi maininta riidan yksityisoikeudellisuudesta välityskelpoisuuden edellytyksenä. Ehdotus on hyvä. Mitään perustetta ei ole ainakaan nykyisin asettaa välityskelpoisuuden edellytykseksi, että riidan, josta voidaan tehdä sovinto, tulee olla yksityisoikeudellinen. Sitä vastoin lakiehdotuksen yleisperusteluissa oleva maininta, että nykyisessä laissa oleva välityskelpoisuuden määritelmä "ei

vastaa New Yorkin sopimuksen välityskelpoisuuden määritelmää" on virheellinen. Eihän New Yorkin sopimuksessa sen enempää kuin mallilaissa ole määritelty riidan välityskelpoisuutta. Päinvastoin on muun muassa New Yorkin sopimusta ja mallilakia valmisteltaessa sekä useassa muussa yhteydessä todettu, ettei yleismaailmallisesti voida päästä sopimukseen siitä, mitkä riidat ovat välityskelpoisia, koska kysymys riitojen välityskelpoisuudesta on useassa valtiossa ratkaistu eri tavalla.

Ehdotuksen mukaan luovuttaisiin välityssopimuksen kirjallisen muodon vaatimuksesta. Lakiehdotuksen perusteluista mainituista syistä (s.22) tällainen muutos olisi erittäin suotava.

Lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi välityssopimukseen sovellettavasta laista. Ehdotetun säännöksen mukaan välityssopimukseen sovelletaan, jolleivät asianosaiset ole sopineet välityssopimukseen sovellettavasta laista, asianosaisten sopiman välimiesmenettelyn paikan lakia ja toissijaisesti oikeussuhteeseen sovellettavaa lakia. Säännöstä voidaan pitää perusteltuna, varsinkin kun sen mukaan välimiesmenettelyn paikan lain soveltaminen välityssopimukseen edellyttää asianosaisten sopimusta välimiesmenettelyn paikasta. Näin siitä huolimatta, että *Maxi Schererin* tämän vuosikymmenen alussa suorittama oikeusvertaileva tutkimus osoittaa, että useassa valtiossa sovelletaan, jos asianosaiset eivät ole sopineet välityssopimuksen sovellettavasta laista, ensisijaisesti oikeussuhteeseen sovellettavaa lakia. Useimmissa niistä 80 maassa, joita *Schererin* tutkimus koski, sovellettiin kuitenkin ensisijaisesti välimiesmenettelyn paikan lakia, jolleivät asianosaiset olleet toisin sopineet.

Muilta osin 2 luku ei anna aihetta huomautuksiin

4. 3 luku Välimiesmenettelyn kokoonpano

Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin perusteluissa todetaan, että momentti ei voimassa olevan lain 13 §:stä poiketen koskisi menettelyä silloin, kun on sovittu, että välimiesmenettelyssä on enemmän kuin kolme jäsentä, esimerkiksi viisi jäsentä. Varsinkin eräissä työoikeudellisissa asioissa on joskus välityslausekkeessa sovittu, että välimiehiä tulee olla viisi. Voimassa olevan lain 13 §:n mukaan kumpikin asianosainen nimeää yhtä monta välimiestä ja näin nimettyjen välimiesten on lisäksi valittava yksi välimies toimimaan puheenjohtajana, jolleivät asianosaiset ole määränneet, että riita on heidän nimeämiensä välimiesten ratkaistava.

Lakiehdotuksen perusteluissa ei ole mainittu mitään syytä tähän muutosehdotukseen. Tosin muutosehdotuksella tuskin olisi kovin suurta merkitystä käytännössä, koska silloin kun sovitaan, että välimiesmenettelyssä on viisi jäsentä, sovittaneen yleensä samalla, että kumpikin asianosainen nimeää kaksi välimiestä.

Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan kysymys välimiehen esteellisyydestä voitaisiin nykyisestä laista poiketen saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi jo välimiesmenettelyn vireillä olon aikana, jos asianosaisten välimiehen esteelliseksi julistamista koskeva vaatimus on hylätty asianosaisten sopimassa tai ko. pykälän 2 momentin mukaisessa menettelyssä. Nykyisen lain mukaan välimiehen esteellisyyttä koskeva vaatimus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi vain vaadittaessa kanteella välitystuomion kumoamista välimiehen esteellisyyden johdosta.

Ehdotus, jonka mukaan välimiesmenettelyn tai muun asianosaisten sopiman tahon päätös voidaan jo välimiesmenettelyn aikana saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi, on sinänsä tarkoituksenmukainen. Vaikka välimiesmenettely ehdotetun lainkohdan mukaan voisi asian ollessa vireillä tuomioistuimessa jatkaa välimiesmenettelyä ja antaa välitystuomion, on mahdollista, että välimiesmenettely saattaa tästä

huolimatta joissakin tapauksissa lykätä asian käsittelyä, kunnes kysymys välimiesoikeuden esteellisyydestä on ratkaistu tuomioistuimessa ja mahdollisesti jopa siihen asti, kunnes tuomioistuimen päätös on lainvoimainen. Näin ollen olisi varmistauduttava siitä, että tuomioistuimet tulevat käsittelemään välimiehen esteellisyyttä koskevat kysymykset joutuisasti.

Välimiestä koskeva esteellisyysperuste saattaa joskus tulla asianosaisen tietoon vasta välitystuomion antamisen jälkeen. Näin ollen olisi syytä vielä harkita tulisiko välitystuomio tällaisessa tapauksessa voida kumota lakiehdotuksen 44 §:ssä tarkoitetun kanteen johdosta, jos kanne on nostettu saman pykälän 3 momentissa mainitussa määräajassa.

Muilta osin 3 luku ei anna aihetta huomautuksiin.

5. 4 luku Välitysoikeuden toimivalta

Luvun 18 §:n 1 ja 2 momentin säännökset vastaavat jo ennen voimassa olevaa välimiesmenettelylain säätämistä voimassa olevaa oikeutta, vaikka vastaavia säännöksiä ei ollut lainsäädännössämme. Näiden säännösten ottaminen lakiin on kuitenkin selvyyden vuoksi perusteltua. Pykälän 3 momenttiin otetut säännökset siitä, milloin välimiesoikeuden toimivallan puuttumista tai ylittämistä koskeva väite viimeistään on tehtävä ja välimiesoikeuden oikeudesta ratkaista tällainen toimivaltaväite, ovat sellaisinaan varsin perusteltuja, varsinkin kun välityssopimuksen muotovaatimuksesta lakiehdotuksen mukaan luovutaan.

Pykälän 4 momentin mukaan asianosaisella olisi oikeus saattaa välimiesoikeuden sen toimivaltaa koskeva ratkaisu tuomioistuimen tutkittavaksi 30 päivän kuluessa välimiesoikeuden toimivaltaratkaisun sisältävän ratkaisun tiedoksiannosta. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa, vaan asianosainen voi ennen kuin välimiesmenettely on aloitettu tai välimiesmenettelyn aikana nostamalla vahvistuskanteen saattaa kysymyksen välityssopimuksen pätevydestä, voimassaolosta ja soveltuvuudesta tiettyyn riitaan tuomioistuimen tutkittavaksi. Tällaista mahdollisuutta ei asianosaisilla enää olisi ehdotetun uuden lain mukaan.

Koska ehdotetut säännökset vastaavat lainsäädäntöä useassa sellaisessa valtiossa, jossa kansainvälinen välimiesmenettely on sovittu tai määrätty tapahtuvaksi, sekä näiden lisäksi myös mallilain säännöksiä, on ehdotettu lainmuutos varsin perusteltu.

Lakiehdotuksen 19 §:ään ehdotetaan otettavaksi uudet säännökset kolmannen tahon liittamisestä asianosaiseksi välimiesmenettelyyn ja välimiesmenettelyjen yhdistämisestä. Vaikka tämä olisi pitkälti mahdollista kaikkien asiaan osallisten välisellä sopimuksella, ehdotettuja säännöksiä on pidettävä varsin perusteltuina.

Lakiehdotuksen 20 § koskee välimiesoikeuden toimivaltaa määrätä turvaamistoimia. On epäselvää, voiko välimiesoikeus Suomessa voimassa olevan oikeuden mukaan määrätä turvaamistoimia. Näin siinäkin tapauksessa, että välimiesoikeudella menettelyyn sovellettavien välimiesmenettelysääntöjen tai muun asianosaisen välisen sopimuksen mukaan olisi oikeus määrätä turvaamistoimia.

Ehdotetusta lakitekstistä eikä sen perusteluista ilmene tarkoitetaanko ehdotuksessa turvaamistoimilla vain sellaisia turvaamistoimia, jotka tuomioistuin Suomen voimassa olevan oikeuden mukaan voi määrätä eli lähinnä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettuja turvaamistoimia, vaan myös muunlaisia turvaamistoimia, esimerkiksi eräitä sellaisia turvaamistoimia, jotka välimiesoikeus mutta ei tuomioistuin eräissä vieraissa valtioissa tai mallilain mukaan voi määrätä. Niinpä esimerkiksi

saksalaisessa oikeuskirjallisuudessa on korostettu, että välimiehen toimivalta määrätä turvaamistoimia mahdollistaa suuremman joustavuuden, koska välimiehet voivat määrätä myös muunlaisia turvaamistoimia kuin sellaisia, jotka tuomioistuin voi lain mukaan määrätä. Tämä johtuu siitä, ettei *numerus clausus* koske välimiehen määräämiä turvaamistoimia. Ks. esim. *Peter Schlosser* teoksessa Stein/Jonas, Kommentar zur Zivilprozessordnung 23 Auflage. Band 10 (2014) s. 213-227. Voisiko välimiesoikeus näin ollen määrätä sellaisia turvaamistoimia, joita ei tunneta Suomen lainsäädännössä, esimerkiksi ns. *freezing order*- tai jopa ns. *antisuit injunction*- nimisiä turvaamistoimia. Oikeudenkäymiskaaren säännöksiä sovelletaan välimiesmenettelyssä vain siinä tapauksessa, että niiden soveltamisesta välimiesmenettelyssä on nimenomainen säännös laissa. Näin ollen on epäselvää mitä turvaamistoimilla pykälässä tarkoitetaan. Varsinkin, kun tuomioistuin ehdotetun pykälän mukaan asianosaisen hakemuksesta vahvistaa Suomessa annetun turvaamistoimen täytäntöönpanokelpoiseksi, olisi lakitekstissä tai ainakin sen perusteluissa selvitettävä, mitä ehdotetussa pykälässä tarkoitetaan turvaamistoimilla

6. 5 luku Asian käsittely välitysmenettelyssä

Lakiehdotuksen 5 luvun säännökset vastaavat pitkälti nykyisen välimiesmenettelylain asian käsittelyä välimiesmenettelyssä koskevia säännöksiä. Niihin on kuitenkin otettu eräitä sellaisia säännöksiä, joita ei ole nykyisessä laissa, mutta niistä ilmenevät periaatteet ovat suurimmalta osalta nykyisinkin voimassa.

Luvussa olevat säännökset ovat pääasiallisesti asianmukaisia. Kuitenkin muutamat säännökset herättävät kysymyksiä. Lakiehdotuksen 24 §:n perusteluissa todetaan, ettei lakiin otettaisi voimassa olevan lain 21§:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä, jonka mukaan "aloittamisilmoituksessa olisi oltava myös tieto nimettävästä välimiesoikeuden jäsenestä ja kehoitus ilmoittaa välimiesoikeuden jäsen". Lakiehdotuksen perusteluissa ei maininta, mistä syystä tuota säännöstä ei otettaisi lakiin. Säännöksen tarkoituksena on nopeuttaa välimiesoikeuden asettamista ja siten myös välimiesmenettelyä. Toisin säännöksen noudattamatta jättäminen ei viivästyttä välimiesmenettelyn vireille tuloa Ks. lain 21 §.

Lakiehdotuksen 30 §n 3 momentin mukaan välimiesoikeus voi antaa todisteluun liittyviä väliaikaismääräyksiä. Ehdotetusta lakitekstistä, ei sen enempää kuin sen perusteluista ilmene, millaisista väliaikaismääräyksistä on kysymys.

7. 6 luku Välitystuomio

Lakiehdotuksen 6 luvun välitystuomiota koskevat säännökset vastaavat hyvin välimiesoikeuden alalla viime vuosikymmenten aikana tapahtunutta kehitystä. Tämä koskee erityisesti 33 §:n säännöksiä sovellettavista oikeusohjeista. Ehdotettujen säännösten johdosta ei ole huomauttamista.

8. 7 luku Välitystuomion kumoaminen

Luvun 44 § koskee välitystuomion kumoamista. Pykälän 2 momentissa on lueteltu tyhjentävästi välitystuomion kumoamisperusteet. Niiden johdosta ei sinänsä ole huomautettavaa. Kuten edellä 1. jaksossa on todettu välitystuomiota, jolla on ratkaistu riitakysymys, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä ja välitystuomiota, joka on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa, ei tulisi tunnustaa päteväksi, siinäkään tapauksessa, että välitystuomion

kumoamista koskeva kannetta ei ole nostettu säädettyssä määräajassa. Jos välitystuomion kumoamista ei säädettyssä määräajassa ole vaadittu, tulisi asianosaisella olla oikeus saada tuomioistuimelta *erga omnes* sitova ratkaisu siitä, onko välitystuomiolla ratkaistu riita sellainen, että se voidaan ratkaista välimiesmenettelyssä tai/ja onko välitystuomio ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi siten, että asianosaisella olisi oikeus saattaa nämä kysymykset tuomioistuimen tutkittavaksi nostamalla vahvistuskanteen tai siten, että asianosainen, joka vetoaa välitystuomioon, voisi, jos hän pitää sitä tarpeellisena, myös silloin, kun välitystuomio on vahvistustuomio tai muotoamistuomio, tehdä tuomioistuimelle välitystuomion tunnustamista koskevan hakemuksen. Tällainen hakemus vastaisi lakiehdotuksen 45 §:n täytäntöönpanoa koskevaa hakemusta ja Saksan lain "Vollstreckbarerklärung" menettelyä (ZPO § 1060), jossa voidaan vahvistaa päteväksi myös välitystuomioita, joissa ei velvoiteta suoritukseen. Ks. *Peter Schlosser* teoksessa Stein/Jonas, Kommentar zur Zivilprozessordnung 23. Auflage. Band 10 (2014) s. 387 s. ja siellä mainitut oikeustapaukset ja kirjallisuus). Ks. myös *Schwab-Walter*, Schiedsgerichtsbarkeit. 6. Auflage s. 231 ja s. 300. Näin myös Itävallan oikeuden mukaan ks. <https://www.haufe.de/id/beitrag/21-schiedsgerichtsbarkeit-3-vollstreckbarerklaerungsverfahren-HI16422234.html>. Ks. myös ÖZPO § 1059–1060.

Voitaisiin ehkä harkita, tulisiko myös hävinneellä asianosaisella olla oikeus tehdä tuomioistuimelle hakemus, jossa vaaditaan sen vahvistamista, että välitystuomiolla ratkaistua riitaa ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä tai että välitystuomio on ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

Välitystuomion kumoamista koskevan kanteen nostamista varten säädetty määräaika, joka voimassa olevan lain ja mallilain mukaan on kolme kuukautta, ehdotetaan lyhennettäväksi 60 päiväksi. Ehdotus ja poikkeaminen myös mallilaista on tältä osin varsin perusteltua riippumatta siitä, voidaanko katsoa tällaiseen eroavaisuuteen mallilaista olevan "kansallisia tarpeita

9. 8 luku Välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano

Luvussa olevien säännösten johdosta ei sinänsä ole huomauttamista. Kun on kysymys sellaisesta välitystuomiosta, jolla asianosaista ei ole velvoitettu mihinkään suoritukseen (vahvistus- tai muotoamistuomio), ei ilmeisesti voitaisi ehdotetun 45 §:n mukaan hakea tuomioistuimelta päätöstä, jossa tällainen välitystuomio tunnustetaan päteväksi. Olisi kuitenkin syytä harkita tulisiko, niin kuin Saksassa ja Itävallassa, tällainen päätös voida hakea tuomioistuimelta. Tuomioistuin tutkisi omasta aloitteestaan, ennen kuin se antaa päätöksensä tällaisen hakemuksen johdosta, ettei välitystuomiolla ratkaistu riitakysymys ole sellainen, jota ei täällä voida ratkaista välimiesmenettelyssä, ja ettei välitystuomio ole ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi siten, että lakiehdotuksen 45 § koskisi myös hakemusta, jossa pyydetään sellaisen välitystuomion tunnustamista, jolla asianosaista ei ole velvoitettu mihinkään suoritukseen. Tällaisessa menettelyssä voitaisiin tietyin edellytyksin antaa *erga omnes* sitova ratkaisu siitä, onko Suomessa annettu välitystuomio täällä voimassa eli tunnustettava täällä päteväksi.

10. 9 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ehdotetut säännökset eivät anna aihetta huomautuksiin.

11. Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Pääasiallisten vaikutusten tarkka arvioiminen on vaikeata. Mitä lakiehdotuksen perusteluissa näistä esitetään ei anna aihetta huomautuksiin.

12. Muut huomiot

Lakiehdotus on sinänsä ansiokas ja tarjoaa hyvän pohjan jatkovalmistelulle, jossa kuitenkin olisi otettava huomioon eräitä edellä esitettyjä näkökohtia.

Gustaf Möller

Oikeusneuvos (eläkkeellä) sähköposti: gmoller@welho.com

puh.0405038147. Lausunto on julkinen ja pyydän sen julkaisemista julkisilla hankesivuilla